

Komenda Główna Straży Granicznej

<https://www.strazgraniczna.pl/pl/aktualnosci/5943,Upamietnienie-bohatera.html>
17.05.2025, 12:51

Strona znajduje się w archiwum.

Upamiętnienie bohatera

Maciej Pietraszczyk
03.01.2018

W 65. rocznicę zamordowania przez komunistów majora Bolesława Kontryma ps. „Żmudzin” Komendant Główny Straży Granicznej gen. bryg. SG Marek Łapiński uczestniczył w uroczystości ku czci bohatera.

Hołd byłemu funkcjonariuszowi przedwojennej Straży Granicznej i Policji Państwowej, a w latach wojny cichociemnemu i szefowi ochrony osobistej członków cywilnych władz Polskiego Państwa Podziemnego, uczestnikowi Powstania Warszawskiego oddał w środę Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji Mariusz Błaszczak w towarzystwie szefów Policji i Straży Granicznej. W uroczystości uczestniczyła także delegacja Jednostki Wojskowej 2305 „GROM” im. Cichociemnych – Spadochroniarzy Armii Krajowej i przedstawiciele Służby Więziennej. Uroczystość odbyła się pod tablicą pamiątkową ofiar komunistycznego terroru, umieszczoną na murze Aresztu Śledczego przy ulicy Rakowieckiej w Warszawie, którego część przekształcono w Muzeum Żołnierzy Wyklętych i Więźniów Politycznych PRL.

- My pamiętamy o bohaterach. Na takich postaciach jak Bolesław Kontrym opieramy etos służby współczesnych formacji – powiedział minister Mariusz Błaszczak podczas uroczystości.

Po złożeniu wieńca pod tablicą pamiątkową uczestnicy uroczystości zostali oprowadzeni po Muzeum Żołnierzy Wyklętych i Więźniów Politycznych PRL. Funkcję przewodnika pełnił Dyrektor Muzeum Jacek Pawłowicz.

***

Bolesław Kontrym urodził się 27 sierpnia 1898 r. w Zaturcach, pow. Łuck na Wołyniu jako syn pułkownika armii rosyjskiej Władysława Kontryma i Aldony Cichockiej. Pradziadek i dziadek walczyli w obu polskich powstaniach niepodległościowych. W domu rodzinnym był wychowywany w atmosferze patriotycznej i w kulcie walk niepodległościowych. Od 1909 r. uczył się w Korpusie Kadetów w Jarosławiu nad Wołgą w Rosji. Naukę przerwał w marcu 1915 r., wstępując na ochotnika do armii rosyjskiej. W 1917 roku przeszedł do oddziałów polskich formujących się w Rosji. W 1918 roku dostał się do niewoli niemieckiej, z której zbiegł w czerwcu i podjął próbę przedostania się do polskich wojsk do Murmańska. Złapany w trakcie wizyty w rodzinnym domu przez bolszewików, w październiku 1918 r. został przez bolszewików

wcielony do Armii Czerwonej, w której dosłużył stopnia dowódcy brygady (kombryg) i trzykrotnie został odznaczony Orderem Czerwonego Sztandaru. W 1922 roku w trakcie studiów w Akademii Sztabu Generalnego w Moskwie nawiązał kontakt z attaché wojskowym przy Poselstwie RP, płk. Romualdem Wolikowskim, dostarczając mu liczne informacje o charakterze wywiadowczym. Zagrożony aresztowaniem przez sowiecki kontrwywiad (GPU) sfingował własną śmierć i w grudniu 1922 roku nielegalnie przekroczył granicę z Polską.

W Rzeczypospolitej Polskiej został zweryfikowany w stopniu porucznika i dnia 26.04.1923 r. powołany do pełnienia służby w Straży Granicznej, w której objął stanowisko młodszego oficera w 2 kompanii w 2 Batalionie SG Nowy Świerżeń. Podczas jego służby w miejscowości Rubieżowice w powiecie stołpeckim jeden z jego podwładnych został uprowadzony za granicę ZSRR i uwięziony w Mińsku. W odwecie Bolesław Kontrym porwał całą załogę sowieckiego posterunku granicznego, po czym zadzwonił do sowieckiego dowództwa w Mińsku oferując wymianę, która wkrótce nastąpiła.

13.07.1923 r. w związku z likwidacją Straży Granicznej i tworzeniem Korpusu Ochrony Pogranicza, Bolesław Kontrym przeszedł do XV Okręgowej Komendy Policji Państwowej w Nowogrodku, gdzie został przyjęty w stopniu aspiranta. W Policji Państwowej pełnił służbę do wybuchu wojny, a jego głównym zakresem zadań była inwigilacja i zwalczanie agentury komunistycznej w Polsce.

19 września 1939 został internowany na terenie Litwy. W październiku zbiegł z obozu i przez Rygę oraz Tallinn przybył do Sztokholmu. Następnie przez Bergen w Norwegii i Wielką Brytanię dotarł do odtworzonego Wojska Polskiego we Francji, a po klęsce Francji przedostał się do Wlk. Brytanii. Od 1941 roku pełnił służbę w 1 Samodzielnej Brygadzie Spadochronowej Stanisława Sosabowskiego, w której zgłosił się na zrzut do kraju. Został zaprzysiężony w kwietniu 1942 r. na rotę Armii Krajowej i przeszedł przeszkolenie cichociemnych. Zrzucano go do kraju w nocy z 1 na 2 września 1942 r. w ramach operacji lotniczej „Smallpox”. Uczestniczył w działaniach organizacji „Wachlarz”, w tym w akcji rozbitcia więzienia w Pińsku, którą kierował por. Jan Piwnik „Ponury”, a następnie objął stanowisko szefa Centrali Służby Śledczej Państwowego Korpusu Bezpieczeństwa, pełniącego rolę podziemnej policji. Jednocześnie pełnił funkcję dowódcy oddziału dyspozycyjnego pod kryptonimem „Podkowa” - „Sztafeta”, którego zadaniem była ochrona lokali i aparatu Delegatury Rządu. Na jego czele wykonał 25 akcji likwidacyjnych na agentach i konfidentach.

W czasie Powstania Warszawskiego walczył w Śródmieściu, między innymi uczestniczył w zdobywaniu gmachu PAST-y.

Po kapitulacji oddziałów powstańczych 2 października 1944 przebywał w obozach jenieckich, skąd zbiegł w końcu kwietnia 1945 i przedostał się do Polskich Sił Zbrojnych na Zachodzie, gdzie dostał przydział do 1 Dywizji Pancerniej pod dowództwem gen. Stanisława Maczka. 11 czerwca 1946 został zweryfikowany w stopniu majora.

Do Polski powrócił w 1947 roku za namową swojego brata, Konstantego, generała w Ludowym Wojsku Polskim i Armii Czerwonej. Od początku był objęty inwigilacją Informacji Wojskowej. Po roku, 13 października 1948 r. Bolesław Kontrym został aresztowany i wywieziony pod Warszawę do tajnej willi MBP „Spacer” w Miedzeszynie. Po trwającym cztery lata śledztwie, w czasie którego komunistyczne władze bezpieczeństwa usiłowały ustalić listę policyjnych agentów, rozpracowujących komunistyczne podziemie przed wojną, Bolesław Kontrym został

w sfiogowanym procesie skazany na karę śmierz i zamordowany prawdopodobnie 2 stycznia 1953 roku. Jego ciało pochowano w bezimiennym grobie na Łączce na Cmentarzu Wojskowym na Powązkach w Warszawie, gdzie zostało odnalezione i zidentyfikowane latem 2014 roku.

3 grudnia 1957 r. Bolesław Kontrym został uniewinniony i zrehabilitowany wyrokiem Sądu Wojewódzkiego m. st. Warszawy.

Upamiętnienie bohatera

Upamiętnienie bohatera

Upamiętnienie bohatera

Upamiętnienie bohatera

Upamiętnienie bohatera

Upamiętnienie bohatera

Upamiętnienie bohatera

Upamiętnienie bohatera

Upamiętnienie bohatera

Upamiętnienie bohatera

Upamiętnienie bohatera

Upamiętnienie bohatera